

Nr 565.

Av herr **Henrikson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 200, med förslag till lag om ungdomsfängelse m. m.

Syftet med Kungl. Maj:ts förslag till lag om ungdomsfängelse är ju att åstadkomma en särskild strafform med möjligheter till större förbättrande inflytande på sådana brottslingar i åldern 19—21 år, för vilka utsikter till förbättrande påverkan över huvud synas föreligga.

Vi anse emellertid, att förslaget lider av så stora brister, att detta syfte icke uppnås med mindre ändringar göras på vissa väsentliga punkter. Kungl. Maj:t har föreslagit, att en särskild sakkunnig nämnd skall avgöra, i vilka fall förbättrande påverkan skall anses utsiktslös samt när den till ungdomsfängelse dömd skall anses vara så av straffet rättad, att han före den maximala strafftidens utgång må utskrivas. För att denna anordning skall få åsyftat värde, fordras emellertid, att nämnden får den rätta sammansättningen och befogenheten. Erfarenheterna från skyddshem och andra dylika uppfostringsanstalter synas oss ha visat, att ändamålet med dylika »förbättrande» inrättningar ytterst lätt förfelas, för såvida icke ledningen besitter en ovanlig grad av duglighet och insikt, vilken förvisso på många håll i landet men ej alltid förefinnes. Kraven på sakkunskap i anstaltsledningar och nämnder på detta område kunna icke ställas annat än högt; att t. ex. förordna jurister eller förutvarande militärer utan psykologisk och pedagogisk erfarenhet till ledamöter i instanser av denna art syns oss ingalunda lämpligt, och möjligheten härtill bör i görligaste mån avskäras. I 6 § av Kungl. Maj:ts förslag stadgas att minst en av de fem ledamöterna i nämnden skall vara behörig att inom riket utöva läkarkonsten samt minst en äga särskild erfarenhet i uppfostringsfrågor. Detta synes oss vara att ställa fordringarna för lågt. Den sakkunskap, som särskilt synes böra krävas av nämnden, är ju av psykologisk, pedagogisk och i viss mån psykiatrisk art. Nu är att märka att i den allmänna svenska läkarutbildningen ingår icke någon som helst kurs i normalpsykologi och endast en till omfånget obetydlig kurs i psykiatri (läran om sinnessjukdomarna och deras behandling), medan specialisterna i denna senare vetenskapsgren äro hänvisade till att förskaffa sig nödig sakkunskap icke blott *efter* erhållandet av sin läkarlegitimation utan till stor del även *utom* de vid akademiska lärostolar förtädda disciplinerna. Behörighet att inom riket utöva läkarkonsten är vid sådant förhållande för psykiatrisk och än mer psykologisk sakkunskap en lika litet sägande merit, som t. ex. behörighet att innehava körkort är det för kompetensen att vara kommunikationsminister.

I § 1 mom. 1 av Kungl. Maj:ts förslag undantagas från möjligheten till dom enligt denna lag sådana brottslingar, å vilkas brott kan följa straff-

arbete i fyra år eller däröver. Detta synes oss vara att otillbörligt inskränka nämndens rörelsefrihet. Finna de sakkunniga att även den unge brottsling, som gjort sig skyldig till så grovt brott, dock är i stånd att taga rättelse genom ungdomsfängelse, så finnes ingen anledning att av formalistiska skäl undandraga honom denna rättelsemöjlighet. Invändningen att man på detta sätt skulle kunna få med ett klientel av grova brottslingar, som skulle försvåra behandlingen av de övriga, mister sin kraft genom § 9, som föreskriver, att styresmannen kan bestämma om avskilt eller gemensamt förvar.

Beträffande den av lagförslaget betingade i viss mån obestämda strafftiden har femte avdelningen av Svenska fängvårdsmannaförbundet med instämmande även av andra fängvårdsmän uttalat vissa betänkligheter, nämligen att den internerade snarare genom kryperi i fängelset än genom verklig personlighetsdaning torde eftersträva och vinna förkortning av strafftiden. Nu inse vi väl att å andra sidan bestämt fixerande av strafftiden reser ett minst lika svårt psykologiskt hinder för uppfostringsarbetet, i det att det då blir den internerade likgiltigt hur han uppför sig — han slipper ju ändå ej ut varken förr eller senare än som är bestämt. Icke dess mindre är den uttalade synpunkten värd beaktande. Den torde bäst tillgodoses genom uttryckligt framhävande i instruktionen för interneringsnämnden.

De ändringar, som ovan anförts, anse vi vara ett minimum för att inte dessa ungdomsfängelser skola bli en direkt påbyggnad av den s. k. skyddshemsverksamheten, som inte alls motsvarat de krav man måste ställa på samhällelig verksamhet i uppfostrande syfte. Genom att moderna metoder användas kan man förebygga att stämpeln »Förbrytarskola» också sättes på ungdomsfängelserna. Hela skyddshemsverksamheten och i övrigt den samhällliga ungdoms- och barnavårdsverksamheten bör snarligen upptagas i hela sitt sammanhang och omläggas efter moderna principer.

Med stöd av ovanstående hemställa vi,

1) att riksdagen måtte besluta att § 1 mom. 1 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om ungdomsfängelse *utgår*,

2) att § 6 erhåller följande ändrade lydelse: »Ledamöterna skola vara inom psykologi, psykiatri och uppfostringsfrågor förfarna män, minst en skall vara eller hava varit innehavare av domarämbete»,

3) att riksdagen måtte besluta anhålla hos Kungl. Maj:t att i den särskilda instruktion, som kommer att utfärdas för interneringsnämnden, betonas att utskrivning skall företagas där skäl tala för att en verklig karaktärrättelse föreligger, ej endast på grundval av ett undergivet eller formellt oklanderligt beteende i fängelset.

Stockholm den 30 mars 1935.

Torsten Henrikson.

Karl Kålbom.

Aug. Spångberg.

Albin Ström.

Viktor Herou.

Verner Karlsson.

Arvid Olsson.